

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
seminišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Judovska nadležnost.

V ljubljanskem dnevniku „Slov. Narod“ v dopisu „iz Maribora“ dne 27. jul. beremo imena uradnikov, ki na Slovenskem uradujejo in si kruhek služijo pa slovenski ne znajo čisto nič, namreč: v Mariboru: adjunkt Borges, adjunkt Ivičič, avskultant Puff, kancelist Fladung, knjigovodja Schneider, dalje adjunkt Rumpfer v Rogaci itd. O prvič navedenem piše dopisatelj od besede do besede tako: „dr. Borges c. kr. sodnijski adjunkt, kateri je židov ali jud, rojen na Českem kje, in je hud sovražnik slovensščine“. Ta stavek je res zanimiv. Razkaziva nam, da imamo rimsko-katoliški kristijani stanujoči v sodnijskem okraji levega podravskega obrežja v Mariboru za sodnika — juda. Kaj podobnega se v Mariboru menda ni zgodilo, kar svet stoji. G. adjunkt in jud dr. Borges ima torej večkrat priložnost pa tudi dolžnost sveti križ postaviti pred kristijana in terjati, da mu ta prisegne. Gotovo bode marsikdo čitajoč te besede začuden se vprašal: kako je to pri nas kristijanih bilo mogoče? Odgovorimo: popolnem po postavi! Dodati moramo le, da so takšno postavbo liberalni poslanci sklenoli l. 1867. Osnovnih državnih pravic §. 4 veli: „javne službe so vsem državljanom pristopne“ in §. 14. „uživanje državljanskih in političnih pravic je neodvisno od verospoznanstva“. Na podlagi teh paragrafov prišla je sicer ogromna večina avstrijskih kristijanov do tega, da ima judovske uradnike, sodnike itd.

Marsikteri liberalci je še l. 1867. mislil, da je Bog vedel koliko dobroto storil s tem, da je sinovom Abrahamovim prej zaprte dveri do avstrijskih kristijanov na stečaj opretil pomagal. No, sedaj čujemo vedno več glasov, ki to obžalujejo kot največjo nesrečo. Pravijo: „jud ostane jud, deni ga, kamor hočeš; jud se ne loti nebenega težkega dela, on neče biti ne kmet, ne rokodelce, ne rudar, on hoče lehek kruh jesti, večina judov pa „špekulira“; judje so se polastili zlasti nemško-liberalnih novin ter v njih kristijanske narode šču-

vajo in delajo na njih razkristijanjenje, judje so nam s svojim „špekuliranjem“ popačili vse trgovstvo na škodo nekdanje krščanske poštenosti, oni so pravi očetje oderuštva itd.“ Tako jamrajo sedaj celo uže liberalci, zlasti na Ogerskem. Tukaj začel je poslanec Istoczy silno vojsko zoper judovsko nadležnost ter snuje društvo zoper sinove Abrahamove. Rumuni so se dolgo na vse kripelje branili judov, na Ruskem jih izganjajo in celo v Bismarkovej deželi so judov siti. Bismarkov list „Grenzboten“ spominja Nemce na izrek učenjaka Fichte-ja: „judom podeliti državljanskih pravic ne kaže, razven če jim po noči porežete glave in drugih nastavite, v katerih ne bo niti edine judovske misli“ ter zahteva postavne pomoči zoper jude. List svetuje: „tujim judom meje zapreti, domačim zlasti sodnijske službe zabraniti, nebene judovske novine naročiti, nikdar nebenega juda voliti, postavbe zoper oderuštvo uvesti, igranje na borzi in barantanje z delnicami predrugačiti in, če to ne pomaga, vse jude zapoditi iz velike Bismarkije“. To so nam res srditi nasveti, znamenja, da se zbirajo črni oblaki, iz katerih utegne silna nevihta prihrumeti nad jude. Kristijani začenjajo upirati se judovski nadležnosti!

Govor slovenskega poslanca dr. Dominkuša

(v štajerskem deželnem zboru dne 2. julija t. l.)

II. Pravica národova na pouk v materinem jeziku je tako nedvomna, kakor pravica živeti ali pravica do zraka in svetlobe. Kedar se pa tudi najskromnejše hoté posluževati Slovenci teh pravic, katere ves olikani svet priznava ter jih tudi naše države osnovni zakoni zagotavljajo, in če tudi uže prej izjavljajo, da bodo dali državi, kar je njenega, in se postavili zgolj na praktično stališče, tedaj se jim réka: „Vi ste se premalo udeleževali kulturnega delovanja, da bi mogli imeti kakšnih pravic, vaš jezik nij dovolj olikan, vi nimate učnih sredstev“. Kar se tiče prvega očitjanja, priznati bode vsakomu, kdor je količkej oprezno zasledoval

našega naroda razvijanje v poslednjih 30 letih, da je, akopram po neugodnih razmerah razkosan v šest posebe upravljaajočih delov v vseh deželnih njega zborih potisnen v manjšino, ter nikogar imajoč, kateri bi bil branil in pospeševal njega duševne koristi, sè svojo močjo storil kar največ možno, in kadar je bilo državo treba pred vnanimi sovražniki braniti, tudi niso moji rojaki bili zadnji. Se vé, da niso še dospeli neke stopinje omike niti ne želé priti do tam, kjer se čut za pravo in pravičnost, katerega je Bog dal človeškemu srečju, izgublja, in se namesto njega prikazuje sebičnost jedini nagib človeškim dejanjem.

Gledé sposobnosti slovenskega kot učenega jezika moči bi mi bilo sklicavati se na mnoge nemške in slovanske odlične jezikoslovce, kakor so Bopp, Johannes Schmidt, Miklošič itd., kateri so vso pohvalo izrekli o sintaktičnih prikaznih v slovenščini. Ker se pa bojim, da bi v takem slučaju visoka zbornica z menoj morala imeti preveč potrpljenja, naj bode zadostno, če naglašam, da je Miklošič v svojej prisposodbljajočej slovnici izmeje vseh slovanskih jezikov posle stare slovenščine dal največjo prednost novemu slovenskemu jeziku. Tudi imajo naposled Slovenci, kakor so mi strokovnjaki trdili, skoraj za vse predmete dovolj učnih sredstev ter bi se z majheno težavo dala tudi ona pripraviti, katerih še zdaj nij. Obče pak si niso z ozirom na narodnost dijakov po vseh gimnazijah v slovenskih deželah in pokrajinah razmere jednake. Drugače so te na Kranjskem, drugače na Koroškem in drugače na Štajerskem. Na te razmere bode na vsak način treba ozirati se. Da se vsaj nekoliko odpravijo največje neprilichnosti na gimnazijah v Mariboru, Ptui in Celji, bode dovoljna ustanovitev paralel v I. in II. razredu, od III. razreda počenši pak bi mogli učenci slovenske in nemške narodnosti skupno poučevati se z nemškim naučnim jezikom, vendar bi Slovincem bilo treba časih še kaj pojasniti v domačem jeziku ter bi se v vseh predmetih imeli učiti tudi slovenskih nazivanj.

Dakle vidite, čestita gospoda, da so ugovori in pomisleki, kateri se našim naporom stavljajo, popolnem neopravičeni. Mnogo ljudij je celo takih, kateri se stavljajo na stališče sile. Tako je poslanec iz spodnjega Štajerja izrazil se v državnem zboru, „da je po zakonu narave določeno, da močnejši pogoltne slabejšega, katera žalostna osoda je po besedah omenjenega gospoda Slovincem gotova. Kdor bi se to branil storiti, bi bil protivnik kulturnemu razvitku; ta borba nikakor ne sme biti posebno prizanesljiva.“ To stališče je vsaj očitno, da si, kar se tiče avstrijskih razmer v obče in razmer močij posameznih narodov posebe, po mojih mislih ne kaže nebene posebne državne modrosti. Ako pa tisti, kdor hoče pogoltniti, onemu, katerega namerava pogoltniti, naravski branečemu se z rokami in nogami, reče: „Ne gani se, ne kali

miru“, ali če mu pravi: „Jaz te ne umejem, zakaj se za ono malenkostno narodnost navdušuješ, a ne za dušne, lepe svrhe, za slobodni razvitek“ — moram takšne besede proglasiti grdim licemerstvom. Saj mi ne zahtevamo ničesar družega, nego da se našemu narodu z uveti omogoči obstanek. Ako nam to dovolite, bode tisti dan, na kateri nam bode pravični, dan blagoslova za vso deželo, za vse cesarstvo“.

Gospodarske stvari.

Koliko dobička vrže pametna kokošja reja.

M. Francozi so najprej in najbolj sprevideli in spoznali, da k kmetijskemu blagostanju pametna kokošja reja mnogo pripomore in so se nje pametno in na debelo poprijeli. V pokrajini, kateri pravijo Normandija, prirejajo največ in najbolj izvrstnih kokošij za na mizo in pridelujejo največ jaje, več in lepših in boljših, kakor ktera koli druga francoskih pokrajin. Normandija sama preskrbljuje s kokoši in jajci veliko mesto Pariz pa še razpošilja jih v ogromnih množinah na Angleško in Belgijo. Tam se nahajajo mnogi kmetovavci, ki ne redé kokoši le za postranski zaslužek, ampak kot poglavitni pridelek in marsikteri izmed njih redi do 6000 kuret in više na svojem kmetijstvu. V drugih deželah so starokopitni predsodki dostikrat kmetovavce od kokošje reje odvrčali in mu oči zapirali, da velike koristi ni spoznal, ktera mu prihajati more iz pametne kokošje reje. Sem ter tje pa so tudi okoliščine take, da kokošja reja ni mogla do pravega razvitka. Na Laškem so pred 15. leti bili tudi še zelo zabitih glav, kar se kokošje reje tiče, in ko je nek učenjak v Paduanskih gospodarstvenih novinah kmetom kokošjo rejo začel priporočati, malo je manjkalo, da ga niso za bedaka proglasili. In dan danes so Lahi za Francozi prvi kokošji rejci in jaje se na Angleško toliko izvažajo, da so Lahi 3 leta pozneje potegnili za prodana jajca že 3,901.440 frankov in leta 1879. vže 30,141.410 frankov.

Iz tega vsakdo lahko sprevidi, koliko se leto na leto iz pametne kokošje reje potegniti more. Da so naše slovenske pokrajine posebno priležne za kokošjo rejo, kdo bi tega ne znal? Kopuni, pišeta, jajca Slovenskih goric slovijo po svetu zaradi okusnosti in nježnosti. Mnogo se jih razprodaja po svetu v Gradec, Dunaj, Prago in še dalje, pa koliko več bi se jih še moglo prirediti in razprodati, in s koliko večjim dobičkom, ko bi se naši ubogi osiromašeni kmetovavci kokošje reje prav in pametno poprijeli in ko bi jih po pravi vrednosti tudi prodajali!

Francoska dežela redi vsako leto okolo 40 milijonov kokošij, ktere srednje cenjene, (na Francoskem so kokoši dražše ko pri nas) 2½ franka po našem 1 gold. jedna stoji, predstavljajo vrednost od 100 milijonov frankov. Od teh 40 mili-

jonov kokošij se jih vsako leto blizo 8 milijonov zakolje in posne, ki so 20 milijonov vredne. Vrh tega se zakolje okoli 5 milijonov petelinov, 12 $\frac{1}{2}$ milijonov vrednih. Onih 40 milijonov kokošij izvali leto na leto okoli 100 milijonov pišet, od katerih jih mora okoli 20 milijonov zopet vsako leto tiste nadomestiti, ki so bile zaklane, in ki so ali vsled bolezni ali vsled drugih nezgod konec vzele. Ostane jih še 80 milijonov, in te se po srednji ceni jedno za 1 $\frac{1}{2}$ franka vsega skup 120 milijonov spečajo. Višja cena kopunov in kokošij kopljenk iznaša poprek leto na leto 6 milijonov frankov. S kratka: vsako leto se kokošjega mesa poprek povžije za 158 $\frac{1}{2}$ milijonov frankov. Vsaka kokoš iznese vsako leto poprek nektera več, nektera manj 100 jaje, toda na leto za Francosko 4000 milijonov, jajce po 6 centimov po našem 4 krajcarje, (ker so jajca tam dosti dražja, ko pri nas), ki 240 milijonov frankov vržejo. Ako se še zaslužek barantačev in mešetarjev v poštev jemlje, se sme brez prenapetosti kupčijski promet na Francoskem vsako leto na 550 milijonov frankov postaviti. S tem res ogromnim pridelkom dan današnji Italijani tekajo, tako, da na Londonskih sejnih po laških jajcih bolj poprašujejo nego po francoskih in da ta v ceni padajo.

Sejmovi na Koroškem. 10. avgusta Strassburg, sv. Lenart 16. avg. Beljak, 21. avg. Bleiberg nemški, 24. avg. Frežje, Kotiče, Labod, 28. avg. sv. Andrej, 30. avg. Črna.

Dopisi.

Iz Maribora. (Gimnazij — nesreča — dva ptiča). Naš gimnazij štel je pretečeno šolsko leto 307 dijakov. Med temi je 159 Slovencev, 145 Nemcev, 1 Srb, 1 Čeh in 1 Poljak. Najmlajši je 10 let, najstarejši 26 let star. Katoličanov je 304, dalje pa 1 pravoslaven, 1 luteran, in 1 kalvinec. Izmed stalno nastavljenih 13 profesorjev ne zna 9 čisto nič slovenski. Želimo jim torej srečen pot tje, kder bodo imeli samo nemških dijakov. V nemških nalogah višje gimnazije nahajamo preveč ozirov na Bismarkovo sveto deželo, a premalo na naše avstrijsko cesarstvo. Le g. Horak je v 6. razredu v tej reči avstrijskemu domoljubju pravičen. K sv. spovedi in obhajilu bili so dijaki peljani 3krat, kar gotovo ni preveč. Zastran uspehov v poduku in izgoji na tem učilišču so zlasti v Mariboru različnega mnenja. Nekateri močno godrnjajo. Prvi red z odliko prejelo je 41 dijakov, prvi red 172, drugi red 69 in 22 tretji red; 39 dijakom je dovoljeno slabi red v poskušnji popravljati. Za izpit zrelosti ali za maturko zglasilo je se 18 osmošolcev. Toda slovenskega siromaka Šimoniča niso pripustili, ker ni mogel šolnine plačati. Skušnjo napravilo je 12, med temi 3 z odliko. Dne 3. julija 1880 bila je skušnja iz štajerske zgodovine. Oglasilo se je 5 dijakov iz 4. šole. Svetinjo dobil je J. Atteneder in F. Sajna-

kovič. Mnogoletni gimnazijski sluga F. Dreksler je dobil 20. maja t. l. srebrni križec za zasluge pa se te odlike ni dolgo veselil. Dne 26. jul. je naglo umrl. — V nedeljo 1. avg. t. l. je trčil poštni vlak, ki se je peljal proti Koroškemu, na drug vlak, katerega so na koroškem kolodvoru prerivali. Ker sta vlaka bila na enem tiru, tresnola sta skupaj, da je 12 oseb bilo ranjenih, med njimi vlakov vodja Kassner in vinski trgovec Kos iz Maribora prav hudo. Nesrečo zakrivila je ne previdnost nekega služabnika železniškega. — Dva ptiča, on in ona, po imenu Karol in Marijana Toischl, sta v Trstu ukradla 2000 fl. ter z njimi izletela po širokem svetu. Odpeljala sta se po železnici. Toda telegraf je brzeji od železnice. V mariborskem kolodvoru so policaji ptiča prejeli in poslali v Trst nazaj. Tat nima vselej sreče!

Iz Dobrne. (Nekteri pravijo, da nerazumejo „nove“ slovenščine.) K tem spadajo navadno tisti domovinci, ki so se nemščini privadili, kakor se n. pr. vjeta ptica navadi žvižgati to, kar jo gospod nauči. Ne manjka ljudij, ki mislijo, da znajo nemški ter vsled tega postanejo celo nasprotniki svojemu materinskemu jeziku, sovražniki lastne mater. Pravimo jim nemčurji ali nemškutarji; oni so Slovenci po rodu, a po sili bočejo biti Nemci. Take baže človek razodeva pač svojo nevednost. Kdor vsaj nekoliko pozna svet in razne narode, ne bode mu neznano, da mora vsakdo, če hoče zapopasti svojo govorico, vaditi se po knjigah. Mar bode Lah, ki se v šoli ni naučil pravilno govoriti, razumel laščino, kakor se piše? Bode li Magyar, ki ni obiskoval šole, na tenko razumel svoj pismeni jezik? O tem so dobro prepričani vsi oni, ki jih nemila osoda v različne kraje med tuje ljudi žene s trebuhom za kruhom. Kako neki bode nemškutar vedel čisto slovenščino, ako se jej ni privadil v šoli, ali pa je to, kar je znal, pozabil, ker se v poznejših letih z materinščino ni pečal in če, kakor le z zabavljanjem zoper Slovence in njihove opravičene terjatve. Otrok, ki mu se ponuja priložnost hoditi v šolo, če se uči z veseljem, zapomni si bode marsiktero besedo, kakoršne v ozkem krogu domače družbe ne čuje nikdar; s pridnim branjem v poznejšem življenju se brez posebne težave privadi jeziku književnemu, ki je jednak povsodi, kjer se razlegajo slovenski glasovi, kjerkoli se govori naški. Je li mar v kterej fari povsod isto narečje? To ni samo med nami; tako je pri vseh narodih. Za vsako ves posebič se ne morejo tiskati knjige ali izdajati časopisi. Da ljudje ne bi bili med seboj zvezani z vzajemnim jezikom književnim, kako bi svet ovači zamogel napredovati! Morda pa Nemec zastopi Nemca? Kdor bi hotel temu pritrditi, naj n. pr. prebere ter zapomni nemški napis, ki se v mestu Limmer na Nemškem nahaja nad vhodom do grobišča. Tam bereš: „Hier ligget use leiven olen; Herr, lat-se dek syn wol befohlen! Denn, wenn se sollen weder upstaan, sau mösten wy alle von huus un hof gaan“. Nemcem,

ki doma govorijo tako, je njihov pismeni jezik tudi „nova“ nemščina; če se hočejo z njo seznaniti, spoprijazniti in jo z uspehom brati, morajo se je prville učiti. Za voljo tega pa še se menda ni jeden trezen Nemec ni skregal s svojo pametjo, da bi začel zaničevati svoj govor ali golč in bi se pridružil, ka-li, v vrsto nemških sovražnikov ali grdih izdajalcev mile domovine. Ako bi branje omenjenega nemškega stavka delalo nekoliko težave, to naj pomaga prestava, ki bi glasila blizo tako-le: „Tukaj spijo naši ljubi stari; v miru blagem jih, Gospod, obvari! Sicer, če bi oni zopet vstali, iz hiše in dvora bi še nas pregnali“.

Iz Celja. (Sklep mestnih in okoličanskih šol. — Skušnja v dekliški šoli šolskih sester.) Vse šole za naše mesto in okolico so se končale, da se preko 6 tednov mladini zopet odprejo. Morda bo temu ali onemu bralcu ljubo, če podamo „Slov. Gospodarju“ kratek statističen pregled vseh naših šol. Gimnazijo je obiskovalo koncem leta 236 dijakov, mestjansko šolo 145, mestno fantovsko šolo 262 otrok, dekliško 230, okoličansko fantovsko 153, dekliško (učiteljice šolske sestre) 182, nedeljsko šolo 70 otrok. Vse učee se mladine je bilo toraj 1278 glav. Vsaka šola se je sklenila s sv. mešo z raznimi nagovori učiteljev in otrok pa s petjem. Le v dekliški šoli pri šolskih sestrah bila je javna skušnja, ktere se je mnogobrojnega občinstva iz mesta in okolice ter obilo odličnih p. n. gostov vdeležili. Bili so navzoči premil. knezoškof, preč. gosp. kanonik Kosar, nadžupnik Žuža, konzistorj. svetovalec g. Ogradi, vse mestne učiteljice, baronesa de Treaux itd. Vsa skušnja po vseh 3 razredih se je vršila edino le v slovenskem jeziku ter se je vnovič pokazalo, kako zelo je bilo sestram ležeče na tem, da se dekleta izobražijo na podlagi svojega maternega jezika. So pa tudi učenke kaj lepo in razločno odgovarjale, da je bilo veselje njih poslušati. Škoda le, da nij bilo zastran tesnobe mogoče mnogoterim pri skušnji pričujočim biti, ki bi se nje bili še radi vdeleževali. Mikale so nas tudi raznovrstne pesmi, ki so se popevale, med drugimi cesarska himna, hej Slovenci itd. in razni nagovori učenk, s kterimi so razodevale deklice svojo hvaležnost do premil. knezoškofa in do drugih svojih dobrotnikov; kaj prijetno je bilo slišati tudi druga razna prednášanja v vezani in nevezani besedi. V bližnji sobani bila so pa na ogled razpostavljena razna priročna dela, ktera so vzbudila občno pohvalo vseh ogledovalcev. K sklepu so prečastiti gospod kanonik Kosar učenkam v slovo priporočali, naj vedno ohranijo: ljubezen do Boga, do cesarja in do svoje slovenske domovine ter nje svarili, naj ne delajo tako, kakor mnogi mladenči in dekleta, kterim dopadajo le tuje šege, tuja gosposka obleka, in tuj jezik. Genljivi govor je segel odrašenim kakor mladini globoko v srce. Vsem blagim prijateljem našega „katoliškega podpornega društva“, ktero

je prevzelo silno težavno nalogo, da to dekliško šolo vzdrži, izrekamo za njihovo blago podporo najprisrčnejšo zahvalo ter nje ponižno prosimo, naj nas ne zapustijo tudi v prihodnjem.

Iz južnega Pohorja. (Uzrok pogostim nevihtam). Svoje dni ni bila taka, pričajo najstarši ljudje, da bi neprenehoma lilo, drlo, treskalo in toča pobijala. Pa se temu tudi čudil ne boš, ako stopiš vrh „Velke kape“, ali „Roglja“ ali ktere vže planinske visočine ter gledaš na dolge, obširne gole planje. Svoje dni vse gosta gošad orjaškega drevja, zdaj vse obrito. Hoste, ki so v tuje dežele poromale, seveda ne morejo po košatih planinskih vrbeh naše vleči neviht, ondi zadrževati jih in zamotiti, zato se pa tako pogubno po vseh straneh vsipavajo in razsajajo tje doli po rodovitnih gričih v rajske doline, da ubogi narod noč in dan pred nebeskimi močmi trepeče in koprni. Mi tu gori bivamo kar sred ognjene električne kovačnice. Kar okolo glav nam šviga. Sredo večer vrezalo je v sosedni Koroški vesi v Kropce stan. Komaj je mati za pečjo speča dva deteta odnesla, bila je hiša s svinjakom vsa plamen. Le par sežujev vstric je velik „marof“, sena ravnokar natlačen. Kako pomagati! Le en studenček kraj vesi, ne trohice družega pomočka za tako silo. Možki so z rajami urno na strehe poskakali, ženske pridno od kodi le kos vlovljene kapljice donašale v vedricah in loncih, pod gričem v dragi vodo lovile, ter jo, vedno isto, v gasilo obračale. Vže skoro žareče lesene svisli in stene smo debelo z blatom ometali, možki na strehi so veje in gošo na raje vezali, ter otepali slamnati krov, kder se je vže vnmal. In tako se je rešil „marof“ in Bog vé, če ne vsa ves! Poleg družih je sosed Kobale posebno pridno na strehi pomagal, č. g. fajmošter pa so „komandirali“ od kraja do konca.

Na drugej strani vrezalo je v Javornikov „marof“ v Resniku — dragi Vinko, jeli to je visoko in na samem. — Stara mati so v nedeljo djali, da so videli plamena na strehi vže za en dober koš, pa se je domačim posrečilo, urno strelji žrelo zaliti najprej s kozjim mlekom, pa še z vodó, in tako rešiti vse. Pa 4 praščekov je obležalo. — Hvala Bogu, letos toče še po našej pohorski strani nismo imeli. Tako lepih in plenjavih pridelkov ne pomnimo, kakor se delajo. Bog nas varji s svojo milo roko. Saj pa je lanske trikratne grozne toče, in njej sledeče prej nepoznane sile najmanj za tri rodove dovolj žalostnega spomina in nauka! Kmetje, kako dolgo pa vas še bo treba učiti in opominjati, da se zavarjete proti nesreči ognja? Če ne na visoko pa vsaj ceneje na toliko, da je v nesreči za prvo silo velika pomoč. T.

Iz Savinjske doline. No, kaj še pa čakate preljudi župani slovenskih občin, da ne začnete takoj uradovati slovenski! Mislite li, da naš mili narodni jezik še nima veljave v javnih uradih, ali hočete le čakati, da vam boče slovensko uradovanje siloma po višjih oblastih zaukazano? To pa

ne utegne še kmalu biti, dakle pa tudi ne čakajmo, temveč ganimo se sami, vsaj vemo, da nam slovenskega uradovanja nihče ne brani in braniti ne more, samo če se tu pa tam kak uradnik nemec po robu stavi ne znajoč slovenščine. A takih se ne ustrašimo! Oni naj se naučijo do dobrega slovenski, ali pa naj gredo tje, kder Slovencev ni. Mi se pa resno postavimo na narodno stališče, gledé našega domačega jezika v uradih! Uradujmo izključljivo slovenski, zahtevajmo to tudi od drugih oblastnij, s katerimi obćujemo, n. pr. od okrajnih sodišćev! Slovenščina med nami Slovenci pa ni le v narodnem obziru opravićena, temveć je v uradnem službovanji na korist in v prospeh, kajti vsakdo bode pritrdil, da je napaćno v nemškem jeziku zabelećevati to, kar se slovenski misli in govori. Takšni spisi nimajo nikdar tistega pravega pomena, kateri je pravićen prvotnej misli. A ni treba dokazovati koristi slovenskega uradovanja. Bolj treba je zdramiti tiste patrijote, ki se narodnjaki imenujejo, a nič za narodno stvar ne storé. Vzlasti naj bi se vendar naši narodni odvetniki in beležniki postavili na čelo slovenskega uradovanja, ker njim ne manjka ne jezikovega znanstva, ne prilik, le več volje je treba. Ako se naši odličnjaki, duševno dovolj zmožni, ne ganejo, kako si hoće potem ubogi kmetić pomagati, ki ima sicer narodni ćut v sebi, a ne tistih duševnih moćij, ki zamorejo prodirati do našega narodnega cilja. Zaćnimo tedaj Slovenci vseobće uradovati v narodnem jeziku!

Iz Solćave. (To ća). Dragi nam „Slov. Gospodar“ dovoli mi majhen prostorćek omeniti o naši letini. Preteklega julija bilo je prav prijetno in toplo; žita so prav lepo kazala, posebno oves in rć, sena smo po navadi dobili in prav lahko posušili, ker smo ravno do zdaj po večjem pokosili in tudi žita so prav lepo cvetela. Dne 21. popoldne ob 5½ uri pa prihruje huda ura iz Koroškega črez naše visoke planine. Vsuje se nemila toća in poklesti po večjem celo faro in tudi sosedne nekoliko. Šla je debela kot kurja jajca in, ker pri nas v goratem kraju samo en pridelek dozori, ga je zdaj toća po večjem unićila. Zatoraj prosimo ljubega Boga, da nam blagoslovi menjše pridelke letošnjega leta.

K. U.

Politićni ogled.

Avstrijske dežele. Velevažno utegne biti bivanje svitlega cesarja in cesarice v kopališći Ischl v gornji Avstriji; kajti tje pridejo te dni srbski knez Milan, rumunski knez Karol pa še nemški cesar Viljelm. — Kolika je predrznost judovsko-liberalnih listov, razvidno je iz tega, da je dunajska turkinja „Neue freie Presse“ grajala Dunajćane, ki hoćejo 50. rojstni den cesarjev svećano obhajati. — Liberalci piskajo na prav oglušene žvegle: večno upijajo: „nemštvo je v nevarnosti, snujmo nemške šole, terjajmo, da bo

nemščina državni jezik itd.“ Prazne besede bi naj ljudi plašile in motile, da ne bi pogledali na vseobćno uboćanje, na materijalni in duševni propad, katerega so ti politićni šužmarji pićlemu številu judovskih in liberalnih žepov na korist pouzročili. Upamo, da napovedani „parteitagi“ ne bodo preveć razburili nemških možganov. Saj so tudi Nemci uže siti liberalnih in judovskih otrobov. — Tržaški c. k. namestnik baron Pretis, bivši finanćni minister in liberalni tolažnik „es wird schon besser werden“ (bo uže boljše), je potoval po Istriji, kder stanuje na tisoće Hrvatov. Županu govorećemu hrvatski je djal: non capisco questa lingua (ne razumim tega jezika). No, svitli cesar mu dajejo drug zgled. Potujoćega cesarja po Istriji nagovoril je hrvatski župan v italijanščini rekoć: „sacra majestät“. Cesar prekrhnejo besedo in rećejo: „po svoje, po svoje govorite!“ Živili svitli cesar! — V Ljubljani je slovenski poslanec g. vitez plem. Schneid zbral volilce in poroćal o svojem delovanji v državnem zboru. Radostni priznamo, da je govoril kot izredno spreten politikar rekoć: „polagoma moramo zmagati, ker v nasprotji z liberalci mi zastopamo pomirenje narodov in mogoćnost Avstrije“. Dobro, slava! — Strah pred sodnijo in upniki je Slovencev iz Ljubljane v Bukurešt na Rumunskem izgnala najhujšega šćuvarja nemca in mazaća Kraus-a, urednika blatnega „Tagblatt“. — V mestni skupini Maribor-Ptuj-Ormož itd. glasijo se zaporedom kandidati za volitev v državni zbor. Dunajska „Deutsche-Zeitung“ ćrhnila je o baronu Konradu, naućnem ministru; drugi mislijo na mahrenberškega Schmida, mariborskega Wiesthalerja itd. Kaj pa Slovenci? — Na Ogerskem postaja razburjenost zoper jude oderuhe ćdalje večja. Žugajo vse jude pobiti in jihove hiše poćgati. —

Vnanje države. Angleži v Afganistanu bili so hudo tepeni. Iz Herata pridrl je Ejub-kan s 12000 vojakov in 20. kanoni, ter blizu Kandabarja pobil generala Burrowa, Angleži so zgubili 20 oficirjev, 1200 vojakov in 2 kanona; ves Afganistan je vsled tega vstal, Angleži so zaprti v Kandahar in Kabul. Minister Gladstone je da si bolan hipoma ukazal 10.000 moć odposlati iz Evrope v Indijo in dalje v Afganistan. Turki so tega pobitja moćno veseli, ćeš, da sedaj Gladstone ne utegne vtikati se v turške homatije. — Sultan je poslal Osman-pašo v Tesalijo in Hidajet-pašo v Epir in Derviš-pašo v Skadar zoper Črnogorce. Velevlade so sicer sultanu postavile obrok 3 tednov, da preda Črnogorcem obećani Dulcin, pa Turek se za papirnatne evropske strele malo briga. Grki pripravljajo se na boj; tudi Srbi pozvali so nekaj vojske pod puško, Bolgari delajo šance okolo Plovdiva in v Macedoniji pripravljajo vstajo zoper Turka. — Čudno pa je, da vse večje vlade, zlasti Italija, Francija, Nemćija, Avstrija, Ruska, še celo Rumunska pripravljajo ravno sedaj velikanske vojaške vaje ali „manevre“. Bog nas varuj, će bi utegnili kde priti do krvave resnice!

Na Francoskem je 200 sodnikov pustilo službe, ker nečejo freimaurerskim ministrom pomagati sv. Cerkev preganjati!

Za poduk in kratek čas.

Sv. Bolfank v ljutomerskih goricah.

(Spisal Matjaž Flegerič.)

I. Dragi čitatelj, ako te kedaj prinese osoda na cesto, katera pelje iz Središča proti Ljutomeru, videl boš na severnovzhodni strani prijazen z zelenim trsjem in sadunosnim drevjem ovenčan hrib. Na njem stoji cerkev, oddaljena $\frac{1}{4}$ od Medjimurja, a $\frac{1}{2}$ ure od trga Stridove, kder je, kakor sedaj učeni ljudje za gotovo trdijo, l. 346. sv. Hieronim († 420), zraven sv. Agustina (354—430) najslavnejši cerkveni učenjak, rojen bil. Ta cerkev posvečena je sv. Bolfanku. Pred stotinami let niso po divnokrasmem kraju sedanjih ljutomerskih gorice žvenketale kose in motike pridnih delavcev; niso tukaj okrog donele iz pobožnih sre izvirajoče pesni miloglasnih slovenskih grl; niso tukaj vabili sladko-zvonovi v hrame božje vernega ljudstva k svetim opraviлом, ker po celi okolici, kder sedaj zelena trta sladko kapljico rodi, razprostirali so se temni gozdi in v njihovem zatišji renčali so besni medvedje, urlikali gladni volkovi. Ali kakor rumena, beli den obetajoča, zora temno noč prežene, iztebila je sčasoma luč vere Kristusove te divje šume. Še den denešnji je v sosedni fari sv. Miklavža kraj, ki se imenuje „Volkomorje“. Gotovo so nekedaj ljudje v ondotnem kraju te nevarne kosmatine umarjali, jasen dokaz, da so prednamci večkrat imeli se boriti z nadležno zverjadjo.

Eberhard II. nadškof Solnogradski, vže 20. februarja l. 1237. na Ptuji potrdivši, da je ta cela okolica s cerkvijo „Velika Nedelja“ v oskrbništvu nemškega reda sprejeta, izrekel je gorečo željo, da bi se v tem zapuščenem kraju za kristijansko prosveto po mogočnosto skrbelo. Sila težavno bilo je za tistega časa, ker ni še bilo, kakor sedaj, božjih hramov, hoditi vernim kristijanom k službi božji k „Veliki Nedelji“. Po ostru zimi kako nevarna, po hudi vročini kako trudapolna bila so ta pota! Zbog tega so si verniki v bolj naseljenih krajih začeli staviti raznim svetnikom in svetnicam posvečene podobe, a sčasom kapelice, kder so se ob nedeljah in praznikih shajali in ondi pobožne molitve opravljali. Na takšen način nastala je tudi pri nas najprej podoba, potem kapelica, a nazadnjič cerkev posvečena sv. Bolfanku. Ta svetnik, jeden izmed najbolj gorečih vojščakov, kateri so za vero Kristovo orožje sukali, rodil se je l. 920. na Švabskem. Letos bode tedaj 960 let, kar je naš patron luč belega sveta zagledal. Bolfankovi starši bili so sicer plemenitniki, ali ne jako bogati. Dečka od 7 let dajo nekemu pobožnemu duhovniku v poduk in odgojo, potem pa v Rihnov, kder je bila sloveča samostanska šola. V Rihnovu

sprijaznil se je z nekim blagim mladim možem ter šel z njim v Vireburg, da bi ondi nekega iz Italijanske prišlega slovečega učitelja poslušal. Tega blagega Bolfankovega prijatelja izvolil je cesar Oton veliki za nadškofa v Treviru, kamor ga je naš patron spremil ter nehoteč od njega nikake druge službe prejeti nekoliko let svoje duševne moči podučevanju izročene mu mladine posvečeval, toda brez vsakega plačila. L. 964. umerje Bolfankov blagi prijatelj, mnogočislani nadškof Henrik, in on je šel zopet na svoj dom, kder je bil od staršev in svojih sorodnikov s posebno velikim veseljem sprejet. Ali to veselje obrnolose je kmalu v bitko žalost. Bolfanku, kateri bi s svojo bistroumnostjo zamogel lahko kako dobro službo doseči, smehljala se je posvetna sreča, toda on je ni hotel objeti, temveč odkril je svojim staršem, da hoče biti duhovnik. S težkim srcem se je od svojih dragih ločil ter šel v Meniški (Einsiedeln) samostan. Po dokončani skušnji obvezal se je z obljubami in ostal nekoliko časa predstojnik samostanske šole. Slavnoznani Angsburški škof Udalrik podelil je Bolfanku mešnikovo posvečenje. Nekaj časa ostal je samostanski prior, ali jegovi silni gorečnosti bilo je v samostanskem zidovji premalo prilike za delovanje. Leta 970. začel je Pasavski škof Pilgrim za okrajine na Ogerskem misijonarjev nabirati. Bolfank se te prilike poprime ter gre z dovoljenjem svojega opata črez Alemanijo in južno Nemčijo oznanovaje sv. evangelije proti Ogerski meji. Ali jegov trud bil je zahman, ker z ogerskimi trdovratneži ni mogel nič opraviti. Pilgrimu bilo je srčno žal, da se je moral Bolfank brez vsakega uspeha nazaj na Nemško povrniti. L. 972 umrl je Ratisbonski škof in Pilgrimu se je posrečilo, da je cesar postavil jegovega prijatelja Bolfanka na škofovski sedež v Ratisboni. Bolfank bil je izgled pravega apostolskega škofa, ali vsled razprtije moral je svojo škofovsko stolicu zapustiti. Častilakomni vojvoda Henrik II. sklenovši se s Čehi vzdigne se zoper cesarja Otona II. S Henrikom potegnoli so Bavarski plemenitniki ter mnogo škofov in državnih knezov ga je podpiralo. Frizijski škof Abraham je l. 976 tega vojvodo celo za nemškega kralja kronal. Bolfank ostal je zvest svojemu cesarju, a da nebi svojih podložnih s tem, če bi se za cesarjevo stranko odločil, spravil v nevarnost krvave vojske, pobegnol je z nekim posvetnim bratom na svoja posestva blizu Solnograda. Tu na samotni planini Falkenštanski v kameniti duplji poišče si stanovalje, napravi mal altarček brez vsakega lepoticja ter živi kot puščavnik. Nekega dne po silni nevihti brata spremljevalca ni bilo nazaj; Bolfank moral se je tedaj bliže ljudi preseliti. Vzemši sekiro presekao si je pot skoz temni gozd. Ne vedoč, kder bi se naselil, molil je, naj bi mu Bog kak kraj za stanovanje odkazal. Po končani molitvi vrgel je sekiro na vso moč proti jezeru, ki se v nemščini „Mondsee“ imenuje; kder bo našel sekiro,

ondi bi si hotel kočico postaviti. Sekiro našel je na nekem skalovji na obali imenovanega jezera ter si je ondi s pomočjo prebivalcev sezidal malo celico in molilnico. V tem samotnem kraju priživel je Bolfank celih 5 let. Tamkaj našel ga je neki lovec ter poslom, ki so ga povsod iskali, jegovo samotno stanovanje naznanil. Potem so prišli poslanci po škofa ter so ga veseli na največjo radost jegovih vernih ovčic nazaj v Ratisbono pripeljali. Tako pripoveduje sv. legenda. Več let je potem Bolfank blagosloveno deloval v svoji višji pastirski službi pridobivši si velike zasluge za svoje ustanove in celo Bavarsko. Bil je Bolfank tudi učitelj otrokom svojega vojvode Henrika II. Od teh otrok je Henrik bil 6. junija l. 1002 od zbranih stanov v Mogunciji za nemškega cesarja izvoljen. Henrik vladal je do l. 1024. Gizela postala je ogerska kraljica, Brunon škof v Augsburgu in Brigita opatinja v samostanu sv. Pavla v Ratisboni. L. 994 potoval je Bolfank po svojih opravkih v Pehlarn v doljni Avstriji. Vozeč se po Donavu je na ladji nevarno zbolel in se dal prinesiti v bližnje selo Pupingen, kder je sv. zakramente prejemši v Gospodu se poslovil od tega sveta, kder je mnogo dobrega storil, a več še hudega pretrpel. Leta 1052 bil je od papeža Leona IX. proglašen za svetnika. Od tistega časa počenši začeli so pobožni kristijani temu svetniku in puščavniku na čast staviti podobe, kapele in cerkve.

Smešničar 32. Nemškutar gosposki oblečen pride v slovensko krčmo in si ukaže vina donesti rekoč: „gips mir virkel liter bajn“. Več ni znal nemški. Ker bi pa bil tudi rad kaj na zob djal, prisiljen je po slovenski zaukazati, da mu donesejo še kos kruha. Toda slovenski bleknoti gosposki oblečeni nemškutar neče. Preveč ga je sram. Zato izpije, plača in odide. Kmalu pa sleče gosposko suknjo ter vstopi v drugo krčmo, kder dobro slovenski poprosi za vino in kruh!

Liza Goričan.

Razne stvari.

Telegram: V slavo 50letnega rojstnega dne nja veličanstva, svetlega cesarja Franca Jožefa, ima kat. politično društvo v Konjicah dne 15. aug. ob treh popoldne zbor in svojo obletnico. Vse ude prijazno vabi

Odbor.

(Svitli cesar) so pogorelcem v spodnji Polskavi darovali 500 fl.

(V mariborsko hranilnico) so meseca julija ljudje vložili 182.593 fl., izvzeli 166.837 fl.

(Škodo cenili) so v Frauheimskej fari 49.610 fl. namreč v Poljanah 10050 fl., v Pohorji 24.470 fl., v Rančah 10670 fl. škodo na mlinih, cestah in mostih 4420 fl.

(V Celji obsojeni) so Janez Žizek 3 leta, Jurij Nemec 3 leta, Ana Brezovnik 5 let, Anton Sternberger 1 leto, Fr. Dadie 2 leti, Peter Ozimič 5 let in njegova žena 3 leta v težko ječo.

(Strela udarila) je v hišo vdovca Jožefa Vraza, bivšega župana in narodnega slovenskega volileca v gornji Voličini v Slov. goricah, jo precej poškodovala posestnika pa ubila. Jožef Vraz je zapustil 2 oskrbljena in 7 neoskrbljenih otrok.

(Šmarijski grad) Erlachstein in posestvo je zadnja nevihta hudo poškodovala; na večih mestih je streha na gradu porušena, ker je opeko iz nje strop.

(Ponarejeni srebrnjaki) potepljejo se v okolici slov. bistriški.

(Tolovaji) vlomili so v Kalužarjevo hišo v Jeleči kozjanskega okraja in vso izropali. Razbojniki bili so orožani, lica so imeli z robci zakrita.

(V Kamci pri Mariboru) so pokopali Janeza Dobaja v Brestenici. Iz paše domov prišedši bik ga je bil na roge si posadil in usmrtil.

(Iz Slov. Gradca) se nam poroča, da so dne 3. aug. t. l. pri volitvi za okrajni zastop v skupini velikega posestva zmagali narodnjaki Slovenci z 11 glasi; 3 grajščaki in 1 duhovnik veliki posestnik niso prišli volit, a 7 nemških liberalcev je iz volišča pobegnolo, ko so sprevideli gotov propadl

(V Črešnjevcih pri Slov. Bistrici) imajo novega župana, starega nemškutarja Sorschagggga! No, naj ga imajo, dokler se ga zopet ne najedó.

(Pri J. Krajci v Novem mestu na Kranjskem) je na svitlo prišlo delo: „Spisi Krištof Šmida“. S podobami. Pervi zvezek obsega povesti „Ljudevit Hrastar spoznava boga“ in „Golobček“ poslovenil P. H. Sattner, in je okinčan s 15 podobnicami. Ker so Krištof Šmidovi spisi eni najboljših, jih slovenski mladini prav toplo priporočamo. Cena zvezku je 30 sold. Posebno okusno v platno vezane pa 70 kr., in so za šolska darila posebno pripravne. II. zvezek izide uže v nekoliko dneh.

(Iz Babinec.) Osepnice močno razsajajo po ljutomerskej fari. Zdaj je dotičnih bolnikov naštetih do 70; veliko jih je vže spomrlo. Človeka precej, ko dušo izdehne, položijo v trugo ter ga hladnej zemljici izročijo v varstvo, da se zrak še bolje ne okuži. Zavoljo tega so šole zaprte vže od 10. julija. Bolehajo ne samo otroci, ampak tudi odrasli ljudje. Pred kratkim se je kužna nadloga prikazala še v naši vesi.

(Preč. gosp. Matevž Lah), župnik v pokoji, ki je od težke svoje bolezni čvrsto okrevaj, obhaja v Vojniku 10. aug. t. l. petdesetletnico svojega duhovništva. Na mnoga mu leta!

Dražbe. 11. aug. Viktor Leyrer v Mariboru 2780 fl.; 13. aug. Urša Slanič v Žikarcih 1345 fl. Janez Slanič v Žikarcih 1345 fl. Miha Pečar 500 fl. pri sv. Lenartu v Slov. goricah; 14. aug. Franc Cerjak v Trnovci 3711 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 31. julija 1880: 60, 31, 21, 36, 46.

Na Dunaji „ „ 87, 33, 86, 14, 11.

Prihodnje srečkanje: 13. augusta 1880.

Dobro izurjeni organist

priporočuje se velečestitim cerkvenim predstojništvom. Blagovoljna vprašanja naj se adresirajo R. A. poste restante **Pragerhof**.

Orgle

3—3

z 9 registri, prav dobro ohranjene, so za 400 fl. na prodaj pri cerkvenem predstojništvu na Dobrni (P. Bad Neuhaus bei Cilli) ali pri orglarji **J. Naraks-u** blizu Žalca (Sachsenfeld).

2—3

Padarska obrt

v Šent Jurji na Ščavnici s podporo 150 fl. iz okrajne blagajnice proti lečenju siromakov soseskih občin, s pravico lastne lekarne, cepljenja koz, ogledovanja mrličev in mesa proti posebnim plačilom, se razpisuje do konca avgusta t. l.

Prosilci slavnjanskega narečja sposobni imajo prednost. Prošnje naj seložijo potom službene oblasti.

C. k. okrajno glavarstvo v Ljutomeru,
dne 20. julija 1880.

Raznovrstne očale

prodava in popravlja mariborski urar

2—3

Ferdinand Dietinger.

Lepo posestvo

tik velike ceste iz Ptuja v Ormož, blizu farne cerkve, $\frac{1}{4}$ ure od železniške postaje in pošte, zraven Pesnice (ktera tukaj več z svojo vodo koristi nego škoduje) in blizu pesniških mlinov; s senokošo, 3 vrtovi, 2 velikima njivama in velikim pašnikom, zidanim stanovanjem, pivnico in zidano štaljo, zraven pa novo gospodarsko poslopje; vse to lepo ograjeno. Za oštarijo, pekarijo in drugo obrtnijo jako prilično — meri čez 8 johov — se prostovoljno prodaja. Lahki pogoji, nizka cena. Več pové ustmeno ali pismeno trgovec g. **Alozij Kukovec** pri sv. Marjeti; za vnanje kupce pa priličneje oštarijaš g. **Jakob Bermeš** v Budini pod Ptujem. Ako se ne prodaja, se da na mnogo let v najem.

2—3

Popolna razprodaja.

Uljudno podpisani naznanjam, da sedaj svojo zalogo poletnega in zimskega oblačilnega blaga za gospode in gospe, dalje črni luster in kašmir, belo blago razprodavam po najnižji ceni.

V Mariboru.

Karol Hartnagel.

Barve za oljnate firneže

jako fino zribane, oljnate firneže, laneno olje, trpentinovec, lake železne, kropalove, damarjeve; vsakovrstne suhe barve, bronzo, zlato v listkih, srebro, čopiče, sploh vse, kar potrebuje lakirar, malar biš itd. Robo prodavam na veliko pa tudi na drobno po jako znižanej ceni.

H. Billerbek.

Štacuna in zaloga:

v Mariboru, v gosposkej ulici „pri psovi“

Cenilnike dopošiljam franko in zapstoj, zunanja naročila izvršujem proti poštnemu povzetju vestno in točno.

8—8

Nagrobne † križe †

prodava po jako znižanej ceni

Danijel Rakuš,
trgovec z železjem

v Celji,

v Graškej ulici.

Križev je mnogo na izbiri. Zriskov ali črtežev pošljemo vsakemu radi brezplačno na dom, ako se za nje oglasi.

5—8